

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Liber Theologiæ Moralis, Viginti Qvatvor Societatis Iesv Doctoribvs Reseratvs

Escobar y Mendoza, Antonio de

Lvgdvni, 1659

Examen Primvm. De Peccatis in genere.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41066

EXAMEN PRIMVM

Circa materiam de Peccatis in genere.

CAPVT PRIMVM.

De Originali Peccato.

1. *Q*uid peccatum Originale, quod in ipsa origine, seu conceptione contrahitur? Est priuatio iustitiæ, & sanctitatis, quæ singulis hominibus debuit inesse ex pacto Dei cum Protoplasto. Hinc fit Originale peccatum mortem animæ esse, cuius vita gratia, & sanctitas est. Vnde patet peccatum Originale concupiscentiam non esse; quia peccatum Originale tollitur per Baptismum, concupiscentia autem post Baptismum permanet. Dicitur autem concupiscentia peccatum à Paulo, quia est radix, & causa peccati.

2. Num Originale peccato vera inest ratio peccati; Inest; quia voluntarium est, non quidem voluntate propria, sed aliena, quatenus posterorum voluntas in voluntate Adami continebatur, cum quo Deus pactum iniiit, vt si vetitum fructum absumeret, iustitiam in posteros non transmitteret.

3. Contrahunt ne omnes seu fidelium seu infidelium filij peccatum Originale? Contrahunt, nisi quis speciali priuilegio eximatur, vt Deipara.

4. Si quis à Deo crearetur, aut ex humana carne decerpere- tur absque seminali propagatione, contraheret ne Originale peccatum? Non; quia cuncti peccatum Originale ex peccato Adami per seminalem generationem contrahimus. Hinc Christus (præscindendo, quia Dei filius, & quia vt homo speciali priuilegio si opus fuisset donatus esse) peccati Originalis fuit expers; quia per lineam virilem, & seminalem generationem non traxit originem ex Adamo.

5. Quanam sunt pœnæ addicti pueri, qui cum solo Originali peccato decedunt? Subeunt pœnam damni; nec enim beatifica Dei visione frui possunt iræ filij, & Dei inimici. Pœna autem sensus torquendi non sunt, quæ quidem soli actuali crimini præparatur.

CAPVT II.

De Peccato actuali, & habituali.

§. 1.
Actuale
peccatum.

6. *Q*uidnam Actuale peccatum? Sic à priori definitio: Est priuatio debitæ rectitudinis. A posteriori autem sic dictum est, vel factum, vel concupitum contra legem Dei æternam. Siue: Auerſio à Deo, & conuerſio ad creaturam. Itaque in omni peccato duo inesse aſſero, materiale, & formale. Materiale est ipse actus, v. gr. actus detractiõnis: formale autem est priuatio bonitatis, aut rectitudinis, quæ illi actui debetur. Qui enim loqui curat de factis alienis, absque famæ læsione loqui tenetur.

§. 2.
Habitua
le peccatum.

7. *P*eccatum Habitua le quid? Est quædam labe, seu macula ex peccato actuali relicta. Quam quidem maculam in duobus consistere aſſero, primò in malitia actus præteriti moraliter perseverante per modum habitus; vel in extrinseca denominatione ab actu præterito nondum per penitentiam retractato, vnde homo peccator denominatur. Secundo in priuatione gratiæ habitualis, quæ est nitor animæ, & pulchritudo.

CAPVT III.

De requisitis ad Peccatum, ubi de eiusdem malitia.

8. *Q*uidnam ad Peccatum mortale requiritur? Plena, & expressa aduertentia malitiæ, aut saltem dubium expressum. Nisi enim quis aduertat opus, quod gerit, esse malum, vel mali periculum adnexum habere; aut nisi formaliter dubitet, censetur inuincibili inaduertentia laborare, quæ non minus excusat à peccato, quàm inuincibilis ignorantia; quia ubi non est aduertentia, ibi non adest voluntarium, v. g. sic excusatur à crimine, qui in die ieiunij carnes comedit, nihil cogitans de ieiunio. Item requiritur consensus saltem virtualis; quia nullum est peccatum, nisi sit voluntarium.

9. *D*ubitat quis, an habuerit consensum sufficientem ad lethale delictum? Has regulas præscribo. Si homo sic se dignoscatur affectum, ut nollet peccatum committere, si maxime posset: ut plurimum iudicandum est, consensum sufficientem

ad peccatum mortale non adfuisse. Si dubitans conscientia est adeo timorata, vt peccatis dissentire soleat, vt plurimum indicandum, plenam aduertentiam, & consensum non exhibuisse, licet aliqua in repellendis tentationibus negligentia laborarit. Cum autem quis dubitat, an aliquod fecerit, seu voluerit somno correptus, an in vigilia? haud leue iudicium est, plenam aduertentiam, & consensum minimè adfuisse.

10. Datur in indiuiduo vllus deliberatus actus, qui sit indifferens? Minimè, sed quemlibet bonum, aut malum esse sentio. Dantur tamen aliqui actus, qui secundum speciem nec boni sint, nec mali, v. g. actus comedendi, &c. Huiusmodi actus nec sunt boni ex obiecto, neque prohibiti, sed indifferentes.

11. Malitia peccati ac iniuria infiniti Dei, qua reperitur in peccato, est ne intrinsecè infinita? Non; quia tanta est malitia peccati, & iniuria Dei, quanta est bonitas actui debita; sed bonitas debita actui non est infinita; ergo neque malitia, nec Dei offensa. Iniuria quidem Deo irrogata grauior est, quàm iniuria hominibus facta, non tamen infinita; alioquin etiam iniuria, quæ Deo per peccatum veniale irrogatur, infinita esset.

CAPVT IV.

De Peccato Mortali, & Veniali.

12. Quid peccatum Mortale, & Veniale? Mortale est, quod amicitiam cum Deo dissoluit, & peccatorem reum æternæ pœnæ constituit. Veniale autem neque Deo hominem reddit inimicum, nec æterno dignum supplicio; sed solummodo temporalia pœna dignum, cum facillè veniam adipiscatur.

§. I.
Mortale,
& veniale
peccatum.

13. Quotuplex Veniale peccatum? Triplex. Primò dicitur veniale ex suo genere, quod ex sua natura & obiecto, circa quod versatur, est leue, vt verbum otiosum, mendacium iocosum. Secundò, dicitur Veniale ex imperfectione deliberationis, & aduertentiæ vt percussio ex subita ira. Tertio, dicitur Veniale ex paruitate, seu leuitate materiæ, vt furtum pomicum, aut nummorum in quantitate parua.

14. Datur ne paruitas materiæ in re qualibet. Minimè. In materia enim Simonia, Odij Dei, iuramenti falsi, & Rei

268 *Moralis Theologia Tract. II. Peccata,*
rei venereæ materia leuis excusans à mortali non assigna-
tur.

15. *An multa venialia per se & formaliter loquendo vnum mortale efficiant?* Non; quia peccata venialia innumera non priuant hominem gratia Dei. Fateor eum, qui per leuia furta ad quantitatem peruenit grauem, mortaliter delinquere; sed non quod plura furta venialia vnum mortale efficiant, sed quia vltimus iurandi actus circa materiam versatur, quæ continuata cum præcedentibus ad peccatum mortale sufficiat. Vbi adnoto, quod quoties materia vltimi peccati venialis potest cum præcedentium materia continuari, vltimum, in quo grauis materia completur, mortale esse, quod alioqui venialem non excederet. Quando verò materia vltimi peccati venialis non potest cum materia præcedentium moraliter continuari, vltimum non esse mortale affirmo, quia singulæ materiæ sunt parua, & absque morali illigatione disiunctæ remanent.

16. *Num peccatum veniale possit mortale fieri?* Potest, vel ratione finis moraliter mali; v.gr. si mulier suo ornatu aliquem ad concupiscentiam alliceret. Vel ratione plenæ aduertentia, cuius defectu graue quodcunque venialis limites non transliebat. Vel ratione contemptus, aut inobedienciæ. Vel ratione proximi periculi incidendi in lethale. Vel ratione conscientia erroneæ. Vel ratione scandali grauis actiui. Vel per additionem materia.

§. 2.
Mortale peccatum.

17. *Quomodo Mortale peccatum dignoscatur?* Primo considerando materiam ipsius, vt pote necessariam, ad seruandam Dei, ac proximi charitatem. Deinde legis obligationis, & materia grauitate posita, consideranda est actus deliberatio: an interuenerit plenus rationis vsus, nec ne. Tertio, perpendenda quæ ex genere suo mortalia sunt. Quæ enim contra Theologicas virtutes, contra Iustitiam, Religionem, Temperantiam præcipuè in materia venerea sunt, mortalia ex genere recensentur.

18. *Num mortale ex genere suo possit veniale reddi?* Potest quidem, tum leuitate materia, tum deliberationis plenæ defectu. Non ita veniale ex genere in mortale transmutatur.

19. *Vnde nam peccatum mortale, aut veniale aggrauatur?* Hæ circumstantiæ peccatum aggrauant. Maior affectus, vel conatus ad peccatum. Maior scientia, & cognitio criminis. Conditio personæ peccantis, vel in quam, seu cum qua peccatur. Maius damnû quod infertur. Peior finis, qui à delinquente intenditur, Scandalum adiunctum, Locus, tempus, modus.

CAP.

CAPVT V.

De Peccatorum numero dignoscendo.

20. **Q**uoniam modo peccatorum numerum dignoscet? 1. Non sunt tot numero peccata, quot sunt obiecta circa quæ vnus & idem actus eodem tempore versatur; quia plura obiecta eiusdem rationis vicem vnus gerunt. Quare detrahens, v. gr. de pluribus vno actu, vnus tantum peccati detractionis est reus. 2. Tot sunt numero peccata, quot sunt actus voluntatis moraliter interrupti, quando idem nec moraliter, nec formaliter perseuerat. v. gr. actus odij, quod Petrus heri commisit, distinctum odium est ab eo, quod hodie fouet. At qui proficiscitur ad furandum, vel occidendum, & in via voluntatem furandi, aut occidendi sæpius repetit, non dicitur plura peccata committere; quia eiusmodi actus interrupti non censentur. 3. Peccata specie distinguuntur per ordinem ad diuersas specie perfectiones, queis priuant; quia priuato specificatur à forma cuius priuatio est. Non distinguuntur autem per ordinem ad diuersa præcepta, quibus aliquid præcipitur, aut prohibetur ex eodem motiuo; alioquin desiderium rei alienæ & furtum rei alienæ essent peccata specie diuersa: cum alterum septimo, alterum decimo præcepto prohibeatur. Porro si peccata prohibita sint pluribus præceptis ex diuersis motiuis, specie distinguuntur; quia diuersis opponuntur virtutibus, & perfectionibus. v. gr. Sacerdos in actum venereum consentiens duo peccata committit; actus enim venereus prohibitus est Sacerdoti diuersis præceptis ex diuerso motiuo conditis, scilicet ex motiuo castitatis, & ex motiuo Religionis, ad quam spectat votum, quod per actum venereum violatur. At qui eo die Quadragesimæ, in quem quatuor tempora incidunt, non ieiunat, duplici delicto non illigatur; quia duo illa præcepta ex eodem motiuo Temperantiæ ieiunium indicunt.

21. Num duplex peccatum perpetret, qui violat id quod cautum ex duplici præcepto ex eodem motiuo, sed vno præcepto simplici, altero verò adiunctam excommunicationem habente? Non; quia excommunicatione per se loquendo, nouam speciem malitiam peccato non adiicit.

CAPVT VI.

De Peccato Commissionis, & Omissionis.

22. *Quidnam peccatum Commissionis & Omissionis? Peccatum Commissionis actus est qui contra præceptum negatiuum fit: Omissionis autem est priuatio actus contra præceptum affirmatiuum. Affirmatiuum, & negatiuum præceptum expendi in definitionis intelligentiam. Affirmatiuum est, quod operationem aliquam præcipit, v.g. festa coles, ieiunabis, &c. Negatiuum autem, quod celsationem ab opere indicat, v.g. non occides, non moechaberis, &c.*

23. *Differt ne peccatum Commissionis à peccato Omissionis specie, secundum rationem materialem, & formalem? Differt, quia peccatum Omissionis non tantum est priuatio debite rectitudinis; sed etiam substantiæ actus, cui rectitudo debetur: peccatum verò commissionis est tantum priuatio rectitudinis, quæ actui debetur, & præterea priuat perfectionibus specie diuersis.*

24. *Quodnam grauius peccatum, Commissionis ne an Omissionis? Commissionis quidem. At Omissio, si culpabilis sit absque positiuo actu esse non potest, qui causa ipsius per se, vel per accidens existat.*

25. *Quandoam Omissionis peccatum committitur? Eo tempore, quo implendum est præceptum, quia omissio actus non est culpabilis, nisi eo tempore, quo præceptum vrget. Quid si Omissio eo tempore, quo deest libertas, contingat? Ea imputatur ad culpam, quando voluntariè causa datur, non verò quando ipsa contingit Omissio, v.g. me somno trado, præuidens fore, vt propter somnum Sacro die festa non intersum: tunc delinquo, quando voluntariæ illi Omissioni causam exhibeo. Quid autem si exurgam postea, & Sacrum exaudiam? Iam dans causam Omissioni deliquisti, licet accidentaliter non prodierit effectus.*

26. *Idem ne de Commissionis peccato dicendum? Ita planè. Si enim huiusmodi peccatum contingat eo tempore, quo in potestate, seu libertate hominis, non est, illud vitare, tunc imputatur ad culpam, cum data ei fuit voluntariè causa, v.g. in ebrietate homicidium.*

27. *Num actiones, quæ sunt causa Omissionis, malæ sint, & peccaminosæ? Sunt quidem; quia peccati causa, v.g. ludus, propter*

propter quem Sacrum omitto, malus est, & ad culpam imputatur. Imò actiones etiam ex natura sua bonæ, fiunt prave, si sint causa Omissionis præcepti, nisi ex necessitate fiant. v. gr. qui Sacrum omittit, vt domi studeat, peccat studendo. *Necessariò igitur huiusmodi actiones qua Omissionis causa extiterunt, erunt aperienda in confessione?* Nego consequentiam, nisi malitiam habeant distinctam ab Omissionis crimine.

CAPVT VII.

De Peccato Cordis.

28. *S*cio peccatum diuidi in crimina Cordis, Oris, Operis, in Spiritum sanctum: requiram igitur, *Quidnam Cordis peccatum?* Quod in ipsa ratione, & voluntate completur, v. g. Odium Dei, Hæresis, Inuidia, Superbia, & similia: eaque specie inter sese differunt.

29. *Morosa delectatio quid?* Est (de simplici delectatione loquor) illicitæ rei deliberata complacentia absque intentione illam opere perficiendi; quæ à Theologis consensus in delectationem assolet appellari.

30. *An de se mala delectatio de cogitatione?* Non, secluso morali periculo, & proximo in delectationem rei illicitæ consentiendi. At de re mala delectatio mala ex se; ideòque, si res illa peccatum lethale sit, etiam illius erit lethalis delectatio.

31. *Permitto in appetitu delectationem sine consensus periculo in delectationem ipsam: an mortaliter delinquam?* Probabile est te grauius non delinquere. Profectò non omnis de re mala delectatio est peccatum. v. g. si positio tantum iure mala sit. Et aliquando etiam si de iure Diuino. v. g. cum de malo tantum materialiter delectatio habetur.

32. *Delectatio de re facta in ignorantia est ne delictum?* Non, modo sit de actione naturaliter quodammodo contingente, & naturalibus ex causis. At si ex causa voluntaria, quamuis ignorantia, vel rationis defectu excusetur, tutius equidem à talibus cogitationibus abstinere.

33. *Coniugati, ne delectantur licitè de actu coniugali?* Ita planè. Nec ideo viduæ possunt de actu præterito delectari, sicuti nec sponsi de futuro; quia hîc Matrimonium non adest: ibi autem iam dissolutum est.

34. *Est ne peccatum delectatio de re mala sub conditione?* Peccatum non erit, si conditio illa tollit ab actu malitiam, v.g. comedere carnes in Quadragesima, si veritatem non esset. At si non tollat, peccatum est, v.gr. furari, nisi esset infernus; quia nunquam non furtum malum est.

35. *Morosa delectationes in Veneris materiis sunt ne omnes eiusdem speciei?* Speculatiue probabilis est sententia affirmans. In praxi autem diuersae speciei esse affirmarim. Verum si morosa delectatio de coniugata, v. gr. tantum esset de ea veluti de foemina non sua, aut de pulchra, abstracto ad coniugium respectu fornicationis simplicis affectus esset.

36. *Cordis desideria sunt ne varijs speciebus alicendant?* Sunt quidem, vt superbia, inobedientia, contemptus, odium, inuidia, ira, scandalum. Certè generaliter tantum accepta neque specialia peccata sunt, neque necessariò in confessione aperienda. At accepta specialiter diuersa specie peccata efficiunt, ideòque exprimi necessariò debent. Multiplicantur autem per moralem interruptionem, quæ tunc accidit, cum siue contraria voluntas interuenit, siue voluntariè, cessant ab actu.

37. *Memorasti peccatum ex contemptu: rogo, num sit tale peccatum?* Ita quidem, si ideo legem, aut præceptum violas, quia non vis legi esse subiectus; aut legislatrici potestati. Contemptus planè continet peccatum specialis inobedientiae; quare qui legem, aut præceptum ita transgreditur, debet contemptus circumstantiam in Confessione explicare. Porò omnis inobedientia ex contemptu formali, est peccatum lethale adeò, vt etiam ea negligere ex formali contemptu, quæ solum in consilio sunt, puta Sacramentum extreme unctionis, aquæ benedictæ aspersionem, &c. sit graue commissum. Contemptus autem materialis siue ipsius operis, v.gr. si quis regulam aut præceptum transgrediatur, quia parui momenti aestimat, est culpa venialis. *Rogo, num frequens relapsus, seu consuetudo peccandi contemptum contineat?* Propriè non continet, sed solum interpretatiue secundum externi fori præsumptionem.

38. *Ad cordis peccata ea qua in Spiritum sanctum committi dicuntur, reduci videntur: ideo quæ essent, quotnam in Spiritum sanctum peccata annumerantur?* Sex quidem, Desperatio scilicet, Præsumptio, Impenitentia, Obstinatio, Impugnatio veritatis agnitæ, & fraternæ charitatis inuidia. His adicias odium Dei, quod grauissimum in Spiritum sanctum crimen

crimen est. Cur in Spiritum sanctum appellantur peccata? Quia Spiritui sancto aditum præcludunt, dum scilicet media, aut dispositiones (puta Spem, Timorem, & Dolorem) à se remouent, sine quibus secundum ordinariam legem Spiritus sanctus non iustificat peccatorem. Quamobrem huiusmodi peccata irremissibilia dicuntur, quod difficilis, & rarsa sit eorum remissio, licet non absolutè impossibilis.

CAPVT VIII.

De Peccatis Oris.

39. **Q**uid Oris delictum? Quod ore perpetratur, seu lingua.

40. *Eius species recense.* Tribus modis species multiplicantur. Primò ex obiectis specie distinctis. Secundò ex eo, quod vnus idemque sermo ad obiecta specie diuersa refertur. Tertio ex eo quòd licet ad vnum obiectum idem specie sermo terminetur, attamen diuersa specie circumstantia affectus est.

41. *Aperias autem quonam modo numero multiplicentur?* Ex multiplicatione sermonis moraliter interrupti, & ex morali distinctione numerica obiectorum. v. gr. maledicens Deo & duodecim Apostolis, duo tantum numero peccata committit; quia Deus & Apostoli cuncti duplex tantum distinctum specie obiectum constituunt. Item eadem ratione impreicans familiæ mortem, vnum solummodo intendit homicidium.

CAPVT IX.

De Peccatis Operis.

42. **P**eccati Operis species & numerum distingue. Operis crimina specie differunt ex diuersis obiectis. Numero autem multiplicantur, tum operis multiplicatione moraliter interrupti, tum obiectorum multitudinem, quæ moraliter diuersa numero peccata constituunt. Ex intentione tamen ad vnum multa opera peccatam vnicum efficiunt. Num peccatum operis ex circumstantijs augetur? Ita quidem, tum in eadem specie, tum etiam in diuersa.

43. *Qui ob veniam suam recipiendam per Confessionem delinquit, peccat ne grauius? Non videtur grauius peccare, nisi iustitiae contemptus adiiiceretur.*

44. *Qui alium ad peccatum inducit, peccat ne semper speciali scandali crimine? Non, nisi ideo inducat, ut cum in mortale labi efficiat. Peccat tamen alio peccato numero distincto. Aliquando etiam grauius tantum peccat, ut in his peccatis accidit, in quibus necessario sociorum concursus requiritur.*

CAPVT X.

De Peccati effectibus.

45. *Quoniam Peccati effectus reuoluenti? Primus est macula, quam peccatum actuale infert, & in qua peccatum habituale consistit. Secundus est reatus poenae, seu aeternae, seu temporalis: seu damni, seu census. Tertius est diminutio naturalis inclinationis ad virtutem, quatenus voluntas acquisita per peccatum habitu vitioso, facilius ad malum defertur, ad quod habitus vitiosus inclinat.*

46. *Num conueniens peccatum alterius poena esse possit? Per se & formaliter consideratum, quatenus culpam dicit, non potest, ita ut Deus velit hominem ob culpam praecedentem in aliud prolabi delictum; quia peccatum non potest à Deo intendi. Si verò peccatum spectetur secundum eius accidentia, ut ratione infamiae, vel tristitiae, vel subtractionis gratiae, vnum peccatum alterius poena potest existere.*

CAPVT XI.

De causis à Peccato excusantibus.

47. *An aliqua causa excusans à crimine? Sunt quidem, quas ad quatuor classes adduco. 1. Dispensatio valde obiecta. 2. Impotentia physica, aut moralis. 3. Vis, aut metus, seu proximum grauis damni periculum. 4. Ignorantia inuincibilis, & inaduententia.*

48. *Esto quod impotentia excuset à peccato: requiro, numquam non possum totum praecipuum implere, teneat adimplere partem, quam possum? Teneat, modo sit pars notabilis, & superiorior.*

periori censeatur intenta v. gr. qui non potest tota Quadra-
gesima ieiunare, tenetur iis saltem diebus, quibus commoda
vitur valetudine; quia hoc à Superiore arbitramur inten-
tum. Verùm non valentes totum officium Canonicum reci-
tare, ad horas minores recitandas non obligarem; quia id
minimè à Superiore intentum existimo.

49. *Quidnam de vi, aut metu?* Vis absoluta, per quam ho-
mo inuitus omninò facere aliquid prohibitum cogitur, excu-
sat à peccato; quia nullum est crimen nisi voluntarium.
Item metus, seu probabile grauis damni periculum, regulari-
ter loquendo, à transgressione legis humanæ excusat, & con-
sequenter à delicto, quia lex humana non obligat strictius,
quàm lex diuina & naturalis: multæ autem diuinæ & natu-
rales leges sub mortali in periculo grauis mali non obligant
vni in Confessione patet, quæ licet iure diuino sit ante Eu-
charistiæ sumptionem præmittenda, non autem obligat sim-
pliciter in omnibus casibus: ergo metus aut periculum gra-
uis damni à transgressione legis humanæ excusat, & conse-
quenter à peccato.

50. *An ignorantia inuincibilis tam iuris, quàm facti à pec-
cato excuset?* Excusat; quia cum hac ignorantia non stat vo-
luntarium: omne enim voluntarium supponit cognitionem.
Ignorantia verò inuincibilis pœnæ non excusat a peccato;
quia non tollit voluntarium, neque aduertentiam sufficien-
tem ad legem, & prohibitionem.

51. *Quanam igitur ignorantia excusabit à culpa?* Antece-
dens excusat, non consequens. Quæ verò comitans dicitur,
aliquo pacto excusat, cum ab actu ratione auferat voluntarij.

52. *Quonammodo ignorantia inuincibilis, aut probabilis, qua
sola excusat, est dignoscenda?* Has regulas præscribo. 1. Quan-
do homo operans nil prorsus dubitat de eo quod agit, igno-
rantia est inuoluntaria, ac probabilis. 2. Idem iudicium de
eo, qui adhibito sufficienti studio, scientiam acquirere non
valuit. 3. Quando quis rem aliquam nescit, quam scire tene-
tur, sed nunquam de ea cogitauit, ignorantia est probabilis. 4.
Qui dubitat, aut scit, se ad aliquid teneri, si adhibita morali
diligentia, adhuc ignoret, ignorantia erit inuincibilis.

53. *Quidnam de inaduertentia dicendum?* Ea, quæ saltem
est in apprehensione excusat à crimine; si enim in apprehen-
sione aduertentia non est, Peccatum esse non potest.

54. *Denique exponendum, quanam peccati causa?* Malitia
quidem. Ea autem tunc est, quando nec ignorantia adest ex
parte intellectus; nec passio ex parte appetitus.

55. Num *Demon causa peccati dici possit?* Maxime; quia humores humani corporis localiter moueri potest, eos applicando ea ratione, vt corpus alteretur, hominemque ad vitiosos motus impellat.

CAPVT XII.

Praxis circa materiam de Peccatis ex Doctoribus Societatis IESV.

§. 1. 56. *Scis, mortale ex genere fieri veniale per accidens ex defectu deliberationis: rogo, an etiam possit fieri nec venialis culpa?* Potest. v. gr. ebrietas excusat ab omni peccato tali, ac in his, quæ insana mente fiunt, iniuriosa quidem, ac proxime veniali quæ mente sana, peccata essent. Item blasphemia, infidelitas, periurium in ebrio, &c. Sic *Vasquez tom. 2. d. 227. cap. 3. n. 11. Quid si hec omnia gerenda in ebrietate, prauideantur?* Non excusari *Sanchez* asseruit *sum. tom. 1. lib. 1. cap. 16. num. 44.* quia sunt voluntaria in causa.

57. *Scis etiam, veniale ex genere fieri possit per accidens mortale ratione circumstantiarum, vel ratione conscientia emene, de quo supra: rogo, an ex numero venialium insurgat mortale: unde si (v. gr.) per impossibile quis omnia peccata venialia committeret, culpam leuem excederet?* Negatiuè respondeo *Granado 1. 2. cont. 6. tract. 2. d. 2. sect. 7. docente, volentem vno actu omnia venialia peccata perpetrare, solum venialiter delinquere. Porro Sanchez citat. cap. 5. num. 4. asseruit peccare mortaliter, ratione periculi, quo se exponere, omnes dispositiones peccati mortalis admittendo. Sed respondeo omnes hasce dispositiones in essentia dispositionum contineri, non transire in mortale.*

§. 2. 58. *Scio cooperari peccato alterius, peccatum esse; et qui concurrit vt causa remota, à peccato excusari: rogo, an quis dicitur proxime peccato cooperasse, dum commodat (v. gr.) cubiculum amico fornicaturo, vt magnum incommodum euitari possit?* Negatiuè respondeo ex Doctorum meorum mente; quia talis commodatio cubiculi ex se est indifferens, & sola abutentis voluntate vitatur.

59. *Cooperaturque proxime peccato famulus, qui domini heri concubinam conducit? Non cooperatur ex sententia Palati tom. 1. tract. 6. d. 6. part. 11. si adsit aliquod graue, & proportionatum damnum; quia iam supponitur, inter herum, & concubinam*

cubinam contentum esse crimen: conductio verò illa indifferens est. At Layman. lib. 2. tract. 3. cap. 13. num. 15. permit- Laym.
tens famulo, fœminam per ianuam intromittere, facem præ-
ferre, lectum sternere, &c. prohibet à domo illam euocare, &
per plateas conducere; quia verè talis actio geri potest sine
aliqua ad peccatum inductione, quamuis illa parata sit.

60. An possit famulus concursum physicum adhibere, v. gr. ferendo concubinam in sella, aut curru? Non potest (inquit Sanchez summ. tom. 1. lib. 1. cap. 7. num. 25.) ratione solius fa- Sanch.
mulatus, sed requiritur aliquod seruorum damnum notabile.
At ex aliorum sententia auriga deferens concubinam eò, vbi
scit peccaturam, non peccat, ne lucrum amittat.

61. Potest ne famulus aliquando cooperari proximè peccato domini sui, v. gr. sustinendo pedes, vel scalam ascendenti per fenestram in domum meretricis? Potest, si ei imminet aliquod damnum, v. gr. si dominus sit illum expulsurus, & sic cogendus mendicare, vel penuriam pati, præcipuè cum non inueniat alium dominum, qui eadem non petat obsequia: dummodò actio sit indifferens, & ex prauo domini animo in malum finem ordinata, vt est illa ascendenti domum, aut dicere nomine heri concubinæ: Dominus dicit, vt hac nocte expectes, aut in domum accedas, aut signare locum, vbi sit concubina. Sic Palaus tom. 1. tract. 6. d. 6. part. 1. num. 5. Porro omnes Pal.
hæc actiones Hurtadius 2. 2. d. 10. diffi. 9. solius utilitatis ra- Hurt.
tione excusat.

62. Potest ne famulus scribere, ac deferre literas amatorias? Subdubitans dicit licere Palaus, ad euitandum aliquod gra- Palao.
ue damnum; quia non est intrinsecè malum, si ab scribente,
& deferente malus finis absit; possunt enim scribi talia amatoria verba non serio, sed inisoriè, &c. At Sanchez citat. Sanch.
num. 26. putat probabilius huiusmodi scriptionem, ac delationem esse malam intrinsecè. Quid si litera solum indicant concubina nocturnum (v. gr.) aduentum? Possunt scribi, ac deferri; quia illa verba indifferentia sunt.

63. Licet ne pictori imaginem concubina pingere amissio? Vrgente grauissima causa licet; quia indifferens actio. Palaus part. 12. num. 6. Scio Azorium tom. 2. lib. 12. cap. ultim. Azor.
ques. 9. contrarium asseruisse. Quanam causa grauissima reputanda? Non amissio lucri, sed mortis, aut vulneris metus.

64. Excusantur ne Christiani captiui in triremibus Turcarum propugnacula edificantes, sarcinas, & arma necessaria ad bellum contra Christianos afferentes? Metu verborum excusantur,

fantur; quia talis cooperatio non est adeò propinqua, vt sine illa damnum non inferretur. At si res eò deuenisset, vt Christiani, captiuorum opera, vincendi essent, tenerentur propriam vitam bono communi postponere. *Sanchez sum. tom. 1. lib. 1. ca. 7. n. 18.*

Sanch.

65. *Licet ne captiuus in terras Christianorum descendens ex mortis metu damnum illis inferre in bonis externis crimando, furando, & ad triremes cogendo? Negat Coninch. 2. 2. d. 31. dub. 7. num. 104.* sed Palaus asserit licere, quia licitum est, ad vitandam extremam necessitatem propriam, rebus temporalibus alienis vti; in tali enim casu dominus irrationabiliter esset inuitus. Scio Magistrum propinquum meum

Conin.

Petrum Hurtado de Mendoza 2. 2. d. 76. sect. 3. §. 114. limitationem hanc apposuisse: Nisi Christiani essent in eadem necessitate.

Médoz.

66. *Licet ne metu mortis pingere, aut fabricare idolum gentili? Negat Coninch 2. 2. d. 18. dub. 13. num. 213.* sed affirmat *Pal. Castro Pal. tom. 1. tract. 6. n. 7.* si non postulatur talis pictura, aut effictio in Religionis contemptum; quia non est aliàs intrinsecè mala.

Conin.

Pal.

67. *Licet ne ex metu mortis vendere furi instrumenta, quibus alterius seras effringat, & gladium parato homini occidere? Licet; quia venditio illa ex se, & prout proficiscitur à vendente fieri solum censetur, vt medium præsens periculum euadendi, non in honorem, aut cultum falsæ Religionis.* *Valent. nis. Valentia tom. 3. d. 1. q. 10. part. 6. & Tannerus tom. 3. d. 1. Tanner. q. 9. dub. 5. num. 144.*

Valent. nis.

Tanner.

68. *An possint ministrari indifferentia aliàs præceptum transgressuro? Excusat Sanchez num. 16.* generaliter huiusmodi rerum ministratores, si non sint ita proximè res ordinatæ ad peccatum, vt per se meritò sint malæ censendæ. Repugnat *Suar. Suarius de Char. d. 10. sect. 3. num. 2.* quia quod alius sit abusus non tollit concursum alterius, qui ministrat. Vnde non obstat, quod quis aliàs sit Cœnaturus in die ieiunij, quin tu pecces Cœnam ministrando. In materia de scandalo plura.

Sanch.

Suar.

69. *Vndenam agnosci possit, an in transgressione alicuius præcepti detur materia leuitas? Profecè Baldellus tom. 1. lib. 3. d. 14. num. 13.* hanc regulam tradidit: si ex ratione obiecti per se prima oritur notabilis oppositio ad virtutem versantem circa illud, in tali obiecto leuitas materiæ non datur. Si autem ex ratione obiecti prima oritur oppositio ad virtutem neque grauis, neque leuis, ita vt fiat deinde grauis ex ratione obiecti

S. 3.

De ma-

teria le-

ui.

Bald.

obiecti per se secunda: tunc dabitur materiae leuitas, & leuis culpa. v.g. quia in furto ratio per se prima est, quod res, quae accipitur, sit aliena; & ex hoc furtum habet, solum esse malum vt sic, non autem notabiliter, id quod habet solum ex eo, quod res aliena notabilis sit: ideo furtum erit grauis, vel leuis culpa iuxta rei acceptae magnitudinem, aut paruitatem. Contra vero, quia in materia infidelitatis ratio per se prima est, quod abnegetur fides Deo aliquid reuelanti, quod ex se habet notabilem oppositionem ad virtutem fidei; ideo in peccato infidelitatis non datur materia, & culpa leuis. Porro *Castro Palus tom. 1. tract. 2. d. 2. p. 7. num. 2.* edocet ex Pal. Ecclesiae & fidelium sensu id desumendum, qui quidem sensus in ipsarum rerum natura fundatur. Aliqua enim ita sunt ex natura sua inordinata, vt in quauis materia reputentur grauisima; v.g. idololatria, Simonia, infidelitate. Aliqua ita leuia, vt, nisi aliqua circumstantia accedat, semper leuia reputentur; vt verbum otiosum, scurrilitas &c. Alia denique ex natura sua mala quidem, sed nec graua, nec leuia; crescentia tamen, & decrefcentia iuxta materiae quantitatem. v.g. furtum.

70. *Coalescunt ne plures materiae leues in vnam grauem, ita vt in omnibus delinquere, sit mortale?* Si plures illae materiae ad diuersa praecipua etiam simul tempore implenda pertineant, non coalescunt. v.g. Clericus in die festo, in quo ieiunium incidit, parum laborat, parum interdum comedit, modicum de Officio diuino recitare, & de Missa audire omittit vnum mortale, sed plura venialia. *Sanchez in sum. tom. 1. lib. 1. Sanch. c. 4. n. 16.*

71. *Vouit quis, vna die orare, sacrum audire, elemosinam exhibere; ex singulis tamen modicum emittit: peccat ne grauitate?* Asserit *Sanchez citatus*; quia plura vota eodem die obligantia, quamuis de diuersis materiis, vniam inducunt obligationem, quatenus omnia sub eadem ratione ad eandem Religionis virtutem pertinent. At *Suarus de Reli. lib. 5. cap. 5. numer. 11. & 12.* negat; quia licet omnia vota eodem implenda sint die, & ad eandem Religionis virtutem pertineant; cum tamen missa sint in diuersorum Mysteriorum, aut Diuorum honorem, omnino disparata, & se habent, ac si diuersis diebus essent implenda. *Vouit quis singulis diebus B. Virginiae vnium Ave recitare, aut modicam elemosinam largiri, coalescunt ne in vna illa materia?* Cum *Sanchez ubi sup. num. 14.* distinguo. Si vota illa alligata sunt diei, & diei honorem respiciunt: multis diebus Ave, aut

280 *Moralis Theologia Tract. II. Peccata,*
 eleemosynam prætermittere, quæ simul sumpta fuisset mate-
 ria notabilis, non coalescit in grauem materiam, ad culpam
 grauem inducendam. At si vota non sint diei alligata, sed
 dies præfigatur ut terminus, ultra quem obligatio differri
 non debeat: tunc coalescunt. Ratio est, quia in priori casu,
 cum votum alligatum sit diei, transacto die, expirat, & ideo
 non potest cum aliis obligationibus vniri. At in posteriori,
 obligatio voti, transacto die, non extinguitur, & ideo potest
 vniri cum sequentibus.

Pal. 72. *Quandonam ergo censetur vouens alligare obligati-*
onem voti ad diem, & quando non? Cum Palao tom. I. tract. 2.
 d. 2. part. 9. §. 4. num. 9. respondeo: quando in singulis diebus
 est diuersum motiuum, tunc votum intelligitur diei alligari;
 secus vbi idem est motiuum. Porro in votis personalibus
 semper obligatio diei alligata censetur, in realibus
 minimè.

EXAMEN II.

Circa materiam de septem Peccatis
 Capitalibus.

CAPVT PRIMVM.

De Superbia.

§. I.
 Superbia.

1.

Quoniam vulgò capitalia crimina numerantur: Se-
ptem, scilicet Superbia, Auaritia, Luxuria, Ira,
Gula, Inuidia, Acedia.

2. *Quare peccata hæc Capitalia vocitantur?*

Quoniam ab his omnia mortalia crimina exoriuntur.

3. *Sunt ne semper mortalia?* Minimè, sed quando simul ali-
 quod præceptum Decalogi, aut Ecclesiæ in re graui violatur.
 Appellantur autem mortalia, quia mortalium radices.

4. *Quidnam Superbia?* Est appetitus propriæ celsitudinis
 peruersè voluntarius. Actus autem proprius huius appetitus
 est sua minora bona naturalia vel supernaturalia bonis natu-
 ralibus, aut supernaturalibus proximi præponere.

5. *Quandonam appetitus hic grauius vulnerat conscien-*
tiam? Quando cum Dei contemptu copulatur, & tunc om-
 nium peccatorum superat grauitatem. Cum autem non hæret
 Dei,